

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

59. aastakäik

28. jaanuar 2016

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitusel ja arvamused

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

komitee täiskogu 511. istungjärk 6., 7. ja 8. oktoobril 2015

2016/C 032/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kutsealane täiendõpe ja -koolitus maapiirkondades” (omaalgatuslik arvamus)	1
2016/C 032/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Energia – Lääne-Balkani riikide arengut ja ühinemisprotsessi süvendamist edendav tegur” (omaalgatuslik arvamus)	8

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

komitee täiskogu 511. istungjärk 6., 7. ja 8. oktoobril 2015

2016/C 032/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele seoses Euroopa Liidu Alpi piirkonna strateegiaga” (COM(2015) 366 final)	12
2016/C 032/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta seoses Kreeka erimeetmetega” (COM(2015) 365 final – 2015/0160 (COD))	20

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega teatavatest Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani (AKV) piirkonna riikide rühma riikidest pärit toodete suhtes kohaldatakse korda, mis on sätestatud lepingutes, millega või mille tulemusel luuakse majanduspartnerlus (uuesti sõnastatud tekst)” [COM(2015) 282 final – 2015/0128 (COD)] 23

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 511. ISTUNGJÄRK 6., 7. JA 8. OKTOOBRI 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kutsealane täiendõpe ja -koolitus maapiirkondades”

(omalgatuslik arvamus)

(2016/C 032/01)

Pearaportöör: Brendan BURNS

Kaasraportöör: Pavel TRANTINA

10. juulil 2014 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Kutsealane täiendõpe ja -koolitus maapiirkondades”.

(omalgatuslik arvamus)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 13. juulil 2015.

Võttes arvesse komitee ametiaja uuendamist, otsustas täiskogu panna kõnealuse arvamuse hääletusele oktoobris toimuval täiskogu istungjärgul ja nimetas vastavalt kodukorra artiklile 20 pearaportööriks Brendan Burnsi ja kaasraportööriks Pavel Trantina.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 511. istungjärgul 6.–8. oktoobril 2015 (8. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 139, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5.

1. Soovitused

1.1. Tunnistades, et Euroopa Liidul ei ole otseseid pädevusi hariduse ja kutseõppe valdkonnas ning et haridussüsteemid on liikmesriigiti erinevad, rõhutab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Euroopa ühist probleemi, mis puudutab (kutsealast) täiendõpet ja -koolitust Euroopa maa- ja äärepoolseimates piirkondades ja mida tuleb käsitleda Euroopa, riigi ja piirkonna tasandil.

1.2. Tarvis on uut üleeuroopalist tegevuskava, et innustada Euroopa Liidu institutsioone ja riikide valitsusi, aga ka ettevõtjaid, ametiühinguid ja teisi kodanikuühiskonna organisatsioone tõhustama koostööd, et kutsealane täiendõpe ja -koolitus oleks kättesaadav koolitustel osalevatele töötajatele ja nende tööandjatele. See peaks toimuma töökoha lähedal ja selleks sobivas keskkonnas. Pädevad asutused peaksid asjaomast koostööd edendama ja julgustama ning tagama asjakohase finantstoetuse.

1.3. Ühiskond ja riigiasutused peavad tunnistama, et mikro- ja väikeettevõtted ei ole suurte ettevõtete väiksemad versioonid. See oletus on osutunud valeks ja on üks peamisi põhjusi, miks hariduse käigus omandatud oskused ei vasta tööturu nõuetele.

1.4. Vaja on välja töötada uued kutsealase täiendõppe ja -koolituse meetmed ning kutsekvalifikatsioonid mikro- ja väikeettevõtetele, võttes aluseks empiirilised andmed nendes ettevõtetes tegelikult täidetavate tööülesannete kohta.

1.5. Maapiirkondade ettevõtetele tuleb koolitust pakkuda kohapeal, kasutades IKT vahendeid ja teisi lairibaühenduse mehhanisme. Selle saavutamiseks tuleb käsitleda üldist juurdepääsu kiirele mobiilsele ja maapealsele lairibaühendusele maa- ja äärepoolseimates piirkondades nõ olulise taristuna. Seetõttu ei tohiks Euroopa Liidu konkurentsiseadustega takistada riiklikke ega piirkondlikke valitsusi omavalitsusi arendamast kiiret lairibaühendust maapiirkondades.

1.6. Riiklikud ja piirkondlikud valitsused peavad tunnistama, et investeerimine mikro-, pere- ja väikeettevõtete arendamisse maa- ja äärepoolseimates piirkondades on hea pikaajaline investeering, mis aitab peatada väljarännet, vähendada teenuste avalduvat koormust linnades, taastada kohalike kogukondade majanduslikku jätkusuutlikkust ning säilitada maakeskkonda.

1.7. Riiklike/piirkondlike valitsuste poolt kohalikele rühmadele antav pikaajaline rahaline toetus aitab koordineerida kohalike vajaduste määratlemise ja neile vastamise protsessi. Selline toetus aitab ka kaasata kogukondi maapiirkondadest lahkumise probleemide vahetusse käsitlemise, samas kui rahaline toetus struktuurifondidest, eelkõige Euroopa Sotsiaalfondist peaks võimaldama pakkuda asjaomaste isikute vajadustele vastavat kutsealast täiendkoolitust.

2. Kontekst

2.1. Käesoleva arvamuse eesmärk on rõhutada vajadust töötada välja kutsealase täiendõppe ja -koolituse ning pideva kutsealase arengu parem süsteem maapiirkondades, eelkõige mägi- ja saarepiirkondades.

2.2. Euroopa Kutseõppe Arenduskeskuse (Cedefop) ⁽¹⁾ määratluse kohaselt tähendab kutsealane täiendõpe ja -koolitus järgmist: *haridus ja koolitus pärast esmase hariduse ja koolituse omandamist või pärast töellu astumist, mille eesmärk on aidata inimestel parandada või ajakohastada teadmisi ja/või oskusi, omandada uusi oskusi karjäärimuutusteks või ümber õppida ning jätkata isiklikku ja tööalast arengut. Kutsealane täiendõpe ja -koolitus on osa elukestvast õppest ja võib hõlmata mis tahes haridust (üld-, erivõi kutseharidus, formaalne või mitteformaalne õpe jne). See on oluline inimeste tööalase konkurentsivõime seisukohalt.*

2.3. Kutsealase täiendõppe ja -koolitusega seotud probleeme maa- ja äärepoolseimates piirkondades on komitee esile toonud mitmes põllumajandust käsitlevas arvamuses ⁽²⁾ ja avalikel koosolekutel. Käesolevas arvamuses üritatakse esitada kokkuvõtte mõningatest võtmeküsimust ja pakkuda neile välja vastused.

2.4. ELis valitsevad maa-, mägi-, ja saarepiirkondade vahel märkimisväärsed erinevused. Madala töötusmäära ja püsiva majanduskasvuga äärmiselt jõukate maapiirkondade kõrval on piirkondi, kus võideldakse süvenevate majanduslike probleemide, väljarände ja vananemisega. Alati ei ole mõistlikus kauguses ka väljaõppe ja täiendõppe võimalusi.

⁽¹⁾ Terminology of European education and training policy- a selection of 130 key terms, Cedefop, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg 2014, <http://www.cedefop.europa.eu/node/11256>

⁽²⁾ Põllumajandus ja käsitööndus (ELT C 143, 22.5.2012, lk 35), Euroopa Liidu tasakaalustatuma territoriaalse arengu suunas (ELT C 214, 8.7.2014, lk 1), Euroopa noorte põllumajandustootjate tulevik (ELT C 376, 22.12.2011, lk 19), Naiste roll põllumajanduses ja maapiirkondades (ELT C 299, 4.10.2012, lk 29), Põllumajandus eriliste ebasoodsate looduslike tingimustega piirkondades (ELT C 318, 23.12.2006, lk 93) ning Põllumajandus linnalähedastes piirkondades (ELT C 74, 23.3.2005, lk 62).

2.5. Kuna linnades on elatustase paranenud, on paljud noored maa-, mägi- ja saarepiirkondadest välja rännanud. See aga on loonud majandusliku ja sotsiaalse allakäiguspiraali, mis järjest enamate inimeste lahkumisega hoogu kogub. Rahvastiku vähenemine vähendab kogukonnas liikuva raha hulka, mis omakorda mõjutab kohalike ettevõtete, kaupluste ja transpordiühenduste elujõulisust. Seda halvendab lõpuks veelgi meditsiiniteenuste, pankade, koolide ja teiste asutuste kadu.

2.6. Euroopa maa-, mägi- ja saarepiirkonnad annavad suure osa meie kohalikest toidu- ja toorainetest. Samuti loovad nad paiga, kus inimesed saavad lõõgastuda, nautida puhkust, sporti ja muid tegevusi, ent ilma pädevate ja hea väljaõppe saanud kohalike töötajateta, kes majandavad talusid, metsi, karjääre, hotelle, kunsti- ja käsitööettevõtteid, lõpetavad paljud neist oma tegevuse.

2.7. Ettevõtete suutlikkus neis keerulistes paikades tegutseda on võtmeküsimus ning tööandjad vajavad pädevat ja hea väljaõppega personali. Selle saavutamiseks on vajalik tihedam koostöö tööandjate, kohalike koolide, tehnikakõrgkoolide ja ülikoolidega.

2.8. Piirkonnad on tasand, kus koolituskeskuste ja ettevõtete vahelist koostööd rajatakse ja arendatakse. Kõigi tasandite ametiasutused peavad pöörama asjakohast ja konkreetset tähelepanu kutsealase täiendõppe ja -koolituse võimaluste loomisele ja arendamisele maa- ja äärepoolseimates piirkondades ja/või madala asustustihedusega piirkondades (mis hõlmaks piisavaid investeeringuid, aga ka toetust, julgustust ja abi kohalikele algatustele, millega edendatakse koostööd koolituskeskuste ja ettevõtete vahel).

2.9. Nagu komitee on mitmel korral rõhutanud, tuleb kasutusele võtta personaalne karjäärinõustamine ja juhendamine ⁽³⁾.

2.10. Kutsealase täiendõppe ja -koolituse kättesaadavus on füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemisel ja pädeva tööjõu arendamisel keskse tähtsusega. Kahjuks asub enamik kutseõppeasutusi tihedalt asustatud piirkondades, pannes seeläbi maa-, mägi- ja saarepiirkondadest pärit koolitustel osalevad inimesed ebasoodsasse olukorda, kuna nad peavad läbima pikki vahemaid nendes asutustesse jõudmiseks. Enamikel juhtudel tähendab see lisakulusid ja märkimisväärseid ebamugavusi, eriti lühikursustel või töö raames korrapärase väljaõppe osaledes.

2.11. Koolituse toomine maa-, mägi- ja saarepiirkondadesse on probleem, mida on tunnistanud mitmed ELi liikmesriigid. Kahjuks on probleemi käsitlemise süsteemid sageli olnud rajatud nn linnalistele lahendustele, mis ei sobi maa-, mägi- ega saarepiirkondadele.

2.12. Haridussüsteemid Euroopas on liikmesriigiti nii erinevad (mõned on korraldatud keskselt, teised föderalsel tasandil, kus pädevus on piirkondadel), et raske on ette kujutada nn Euroopa lahendust. Ent kuigi lahendused võivad erineda, tasuks siiski määratleda ühised probleemid ja otsida mõningaid ühiseid lahendusi, mis võimaldaksid parimatest tavadest vastastikku õppida. Komitee rõhutab, et peab väga heaks tavaks duaalse koolituse süsteemi, milles vastutus on jagatud kooli ja väljaõpet pakkuva ettevõtte vahel ning kaasatakse sotsiaalpartnereid.

2.13. Maapiirkondade kutsealase täiendõppe ja -koolituse raames võiks pakkuda erikoolitust teatud valdkondades, mis on otseselt seotud maapiirkonna majandustegevuse ja looduslike omadustega, sh kalandus, metsandus, keskkond, põllumajandustootmine jne. Kõnealune erikoolitus peaks vastama kvaliteedistandarditele, mis on nõutavad selleks, et muuta eriprogrammid noorte õppurite ligimeelitamise vahendiks, mis annaks kõnealused koolitused läbinud inimestele asjakohase kvalifikatsiooni ning aitaks seega kaasa kohaliku kogukonna sotsiaal-majandusliku arengu taaskäivitamisele.

3. Väikeettevõtete perspektiiv

3.1. Koolitust pakuvad haridusasutused ei mõista sageli tööd mikro- ja väikeettevõtetes. Enamik kutseõppe kursusi on välja töötatud vastama keskmiste ja suuremate ettevõtete vajadustele, kus tegevus on jaotatud eri osakondade vahel ja kus töötajaid värvatakse õppima konkreetset ametit. See tööstusliku masstootmise tüüpi töö on üles ehitatud süsteemile, kus igaüks täidab täpselt määratletud tööülesandeid ja menetlusi, mida on võimalik hõlpsasti hinnata, ning kus iga kvalifikatsioon on seotud konkreetse tööga.

⁽³⁾ Noorte tööhõivepakett (ELT C 161, 6.6.2013, lk 67).

3.2. Mikro- ja väikeettevõtted vajavad seevastu mitmekülgsete oskustega paindlikke töötajaid. Ühe konkreetse tööülesande täitmise asemel tegutsevad töötajad siin väikeses meeskonnades, kes täidavad kollektiivselt kõiki ettevõtte toimimiseks vajalikke ülesandeid. Seega peavad nende ettevõtete töötajad täitma ülesandeid, mida suuremates ettevõtetes teeksid mitmed erineva ametinimetusega töötajad.

3.3. Seda tegutsemisviisi linnakesksed haridusasutused sageli ei mõista. Probleemi tunnistamine aitaks koolitajatel aru saada, kuidas mikro- ja väikeettevõtted tegutsevad ja miks praegune konkreetsele tööle keskendunud koolitus ja kvalifikatsioon ei sobi mikro- ja väikeettevõtete toimimisviisiga. See aitaks ka väikeettevõtetel arendada ja toetada ettevõttesisest töökohal põhinevat haridust ja koolitust.

3.4. Ka paljud mikro- ja väikeettevõtted tegutsevad erinevate tarbijanõudmistega rahuldamiseks, mis sageli nõuab ühekordseid innovaatilisi lahendusi. Näiteks väikesed mehaanikaettevõtted vajavad praktilisi parandamise ja taaskasutamise oskusi. See erineb enamikest suurtest ettevõtetest, kes ei parandada, vaid eemaldavad vanad ja paigaldavad uued osad ja tagastavad purunenud osa tootjale. Sellest lihtsast näitest selgub, miks väikeettevõtete töötajad vajavad täiendavaid oskusi, mida suuremates ettevõtetes ei vajata. See on põhjus, miks oskused ei vasta tööturu nõuetele ja miks nii paljud Euroopa mikro- ja väikeettevõtted lükkavad tagasi nende sektorite jaoks välja töötatud praegused kutsehariduse ja -koolituse pakkumised ja kutsekvalifikatsioonid.

3.5. Samasuguseid menetluslikke ja oskustega seotud probleeme tunnistavad ka mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtted inseneriteaduste, arhitektuuri, põllumajanduse, ehituse ja metsanduse valdkonnas ning paljud muud ettevõtted.

3.6. Teistsugused probleemid on ka pereettevõtetes, kus pojad ja tütreid on sageli muutuste edendajad, täites samaaegselt praktikandi ja võimaliku juhi rolli. Pereettevõtetes algab järeltuleva põlvkonna koolitamine märksa varem kui suureettevõtte töötajate puhul.

4. Maapiirkondade väikeettevõtete perspektiiv

4.1. Uute ja olemasolevate töötajate koolitamine on probleem eriti juhul, kui töötajad osalevad koolitustel tehnilise õppe keskustes, mis on nende töökohast kaugel. Kui ajakulu koolitusele ja tagasi jõudmiseks muutub liiga suureks, peavad paljud mikro- ja väikeettevõtted töötaja koolitamist ajaraikamiseks.

4.2. Mikro- ja väikeettevõtted tunnistavad, et elukestev õpe ning mitteformaalse ja informaalne õppimise käigus omandatud oskuste ja kvalifikatsioonide valideerimine⁽⁴⁾ aitavad töötajatel ja ettevõtetel tehnoloogiat arendada ja uut kasutusele võtta. Paljud elukestva õppe materjalid on saadaval internetis ettevõtete õppevideote, käsiraamatute, veebitutvustuste, e-õppe kursuste ja teiste selliste veebipõhiste kaugõppe programmide näol. Kahjuks on maa-, mägi- ja saarepiirkondades juurdepääs neile õppeprogrammidele sageli problemaatiline väga aeglase lairibaühenduse tõttu (vahemikus 0,4–1,5 Mbit/s)⁽⁵⁾.

4.3. Koolituskeskuste kaugus võib muutuda vähemtähtsaks, kui kursuste kvaliteet on kõrge, transport on korraldatud ja reisikulud hüvitatakse, kuid see ei lahenda peamisi küsimusi, millega enamik maa-, mägi- ja saarepiirkondades koolitustel osalevaid inimesi silmitsi seisavad.

⁽⁴⁾ Kvalifikatsioonide valideerimine – mitteformaalne ja informaalne õpe, SOC/521; vastu võetud 16. septembril 2015 (ELT C 13, 15.1.2016, lk 49).

⁽⁵⁾ Avatud haridusruum (ELT C 214, 8.7.2014, lk 31).

5. Kohaliku kogukonna efekt

5.1. Kutsealane täiendõpe ja -koolitus on konkreetne tegur, mida tuleb majandusliku ja sotsiaalse arengu kontekstis arvesse võtta (strateegia „Euroopa 2020“). See on ka element, mis aitab suurendada Euroopa Liidu territoriaalsel ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

5.2. Kohalike rajatiste kasutamine ühise heaolu nimel aitaks maa-, mägi- ja saarepiirkondadel pakkuda nõuetekohast kutsekoolitust. Riigiasutused peaksid keskenduma nende tökete kaotamisele, mis ei võimalda kohalikel algatustel vastata kutsealase täiendõppe ja -koolituse määratletud vajadustele. Tihedam koostöö ning nii kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kui ka projektide algatajate (sh kodanikuühiskonna organisatsioonid) ees seisvate väljakutsete parem mõistmine aitaks leida konstruktiivseid lahendusi.

5.3. Valitsused võiksid kasutada võimalust detsentraliseerida teenused maapiirkondadesse, luues seega eeliseid kohalikele kogukondadele ⁽⁶⁾.

5.4. Arutelul „Kutsealane areng ja kutseõpe maapiirkondades“ ⁽⁷⁾ jäi mitmest sõnavõtust kõlama see, kui oluline on, et kogukondade probleemid oleksid nende endi kontrolli all ja et nad ise leiaksid nende konkreetsetele oludele sobivaid lahendusi. See äratundmine tõstas ka teisi seonduvaid küsimusi ja näitas selgelt, et kutsealase täiendõppe ja -koolituse parandamine peab olema osa märksa laiemast kavast, mille raames käsitletakse samaaegselt kogukonna probleemide kogumit.

5.5. Oluline on koostöö kõigi asjaomaste sidusrühmade vahel. Kutseõppe toomiseks neisse kogukondadesse on vaja kaasata kõik kohalikud ettevõtted, koolid, koolide personal, õpilased ja nende perekonnad, töötud, töötajad, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja vabatahtlikud ning võtta arvesse kogukonna pikaajalisi vajadusi. Eriti oluliseks pidasid kohalikud elanikud pädevuste saamist ja mõningad neist võimalust tegutseda nõ muutuste vedajana, et kogukondi saaks volitada töötama välja oma lahendusi.

5.6. Ühe käsitlemist vajava probleemina toodi välja ka vajadus kohaliku, piirkondliku ja riikliku valitsustasandi poliitilise tahtejõu järele tagada, et sellised kogukonnad saaksid pikaajalist rahalist või taristutoetust.

5.7. Mobiilset ja maapealset lairibaühendust kasutavat teabevahetust märgiti kutsehariduse ja -koolituse ning eriti tööl ja kodus järjest vajalikumaks muutuvate IKT oskuste arengu olulise tegurina. Digitaalsed teadmised ja oskused on vajalikud seadmete kasutamiseks ja teenustele juurdepääsuks. Kõnealused oskused on nüüd igapäevase majandusliku ja ühiskondliku elu keskne osa, mistõttu peaksid need hõlmama hariduse kõiki etappe ja vorme alates algkoolist lõpetades täiskasvanuharidusega ⁽⁸⁾. Poliitikameetmete puhul tuleb arvesse võtta ka kohaliku elanikkonna iseärasusi vanuse, haridustaseme ja sissetuleku taseme osas. Maapiirkondade kutsealases täiendõppes ja -koolituses võib samuti kasutada avatud ja kaugõpet (e-õpe/avatud õpe), et täiendada vahetat õpet teatud teemade või koolitustegevuste osas, mille puhul peab olema kättesaadav tehnoloogia ja internetiühendus.

5.8. Kiire lairibaühenduse üldine kättesaadavus on seega sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamisel keske tähtsusega. Seetõttu on tervitatavad kavad laiendada struktuurifondide ja maaelu arengu fondide kasutust majanduslikult elujõulise lairibataristu väljaehitamise toetamisele. Siiski on muu hulgas väga tähtis, et neist investeringutest saadav kasu jõuaks kvaliteetsete teenuste (nt meditsiiniteenused, juurdepääs kohalikule omavalitsusele jne) pakkumise ja kõigi lõppkasutajate kulude olulise vähendamise kaudu kodanikeni. Tasuta WiFi ühendust pakkuvad avalikud kohad on samuti olulised kiire lairibaühenduse üldise kättesaadavuse arendamiseks väikestes linnades ja küldes.

⁽⁶⁾ On olemas näiteid selle kohta, kuidas ametikõrgkoolide ümberpaigutamine või uute ametikõrgkoolide (isegi üliskoolide) loomine on maa- ja äärepoolseimates piirkondades väga edukas (näide – Corsica Pasquale Paoli üliskool).

⁽⁷⁾ Toimus Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees Brüsselis 28. jaanuaril 2015.

⁽⁸⁾ *Eduka andmepõhise majanduse suunas* (ELT C 242, 23.7.2015, lk 61).

5.9. Tunnistatakse, et maa-, mägi- ja saarepiirkondades elamiseks ja töötamiseks vajalike oskuste andmine on keerukas küsimus, mis nõuab integreeritud lähenemisviisi konkreetse kohaliku kogukonna juhtimisel, nagu on välja pakkunud Volonteuropes oma kampaanias kodanike eraldatuse kohta Euroopa maapiirkondades⁽⁹⁾. Ettevõtted ja kohalikud omavalitsused peaksid kutsealase täiendõppe ja -koolituse pakkumiseks saama asjakohast toetust Euroopa Sotsiaalfondist ning tuleks hõlbustada juurdepääsu kõnealusele abile. Samuti on oluline, et rahalist tuge ei rajataks puhtalt ärilisele alusele. Oluline on näiteks juurdepääs programmide LEADER ja CLLD (kogukonna juhitud kohalik areng) raames eraldatavatele vahenditele. See lihtsustab kohalike tegevusrühmade (LAGs), kogukonna organisatsioonide ja kodanikuühiskonna rolli, pakkudes jätkusuutlikku raamistikku tegutsemiseks, rahastamiseks, osalemiseks ja abiks.

5.10. Euroopas tegutsevad kohalike ja piirkondlike omavalitsuste võrgustikud, mis on pühendunud koostööle kutseõppe ja elukestva õppe valdkonnas, nimelt haridus- ja koolituslaste uuringute Euroopa piirkondade sihtasutus (FREREF) ja Euroopa kohalike ja piirkondlike omavalitsuste elukestva õppe assotsiatsioon (EARLALL). Need Euroopa võrgustikud peaksid samuti tegelema juurdepääsuga kutsealasele täiendõppele (seejuures peaksid eritähelepanu all olema maapiirkonnad), kuna peasjalikult on võimalik asjaomaste sektorite koostöö valdkondi ja partnerlusi luua just piirkondlikul tasandil, muu hulgas näiteks kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, ettevõtete ja sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna ja tööhõiveametite, koolitus- ja karjäärinõustamise keskuste jne vahel.

5.11. Kodanikuühiskonna organisatsioone tuleks julgustada jagama parimate tavade näiteid ja uuenduslikke lähenemisviise maapiirkondade eraldatuse vastu. Nende esindajatel peaks olema võimalik täita aktiivset rolli nende Euroopa fondide juhtimisstruktuuris, mis mõjutavad maaelu arengut (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond, Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid), tõeliselt osaleda seirekomiteede programmide koostamisel ja järelevalves riiklikul tasandil ning kaasata kohalikke ja haavatavaid rühmi projektide koostamisse ja elluviimisse. Valitsusväliste koolitusorganisatsioonide valdkonnas on heaks näiteks Grundtvigi⁽¹⁰⁾ rahvakõrgkooli projekt (mis sai alguse Taanis 19. sajandil ja on sealt edasi väga edukalt levinud teistesse riikidesse). Samal ajal peaksid kodanikuühiskonna organisatsioonid teavitama Euroopa Komisjoni liikmesriikide halbade tavade, tagamaks, et valitsused järgivad oma kohutusi konsulteerida väga erinevate sidusrühmadega (eriti kohalikul tasandil) ja kaasata need Euroopa programmide väljatöötamise, rakendamisse ja hindamisse.

5.12. Komitee kutsub üles kasutama Euroopa Liidu noortegarantiid, et edendada maapiirkondades elavate noorte põlvkondade haridust ja koolitust. ELi toetused tuleks suunata eelkõige viisidele, kuidas kiirendada edukate ja innovaatiliste kogemuste ülekandmist ning neid kogemusi ellu rakendada.

6. Täiendavad märkused

6.1. Selle arvamuse teema on osutunud äärmiselt keerukaks. Märksa enam süvitsi oleks võinud uurida paljusid sellega seonduvaid erinevaid aspekte, nagu transport, maapiirkondade elumajandus, meditsiini- ja sotsiaalteenused, maapiirkondade ettevõtete ergutamine maksustiiulitega, turismi areng ja mitmed muud ideed, mida arutelude ja kuulamiste käigus käsitleti.

6.2. Me tunnistame siiski, et kõiki kõnealuseid küsimusi ei ole võimalik käsitleda ühesainsas arvamuses. Siiski soovitame nendega tegeleda tulevastes arvamustes.

6.3. Vajalik on põhjalikum uurimine, et mõista tööülesandeid, mida on vaja täita mikro- ja väikeettevõtetes ja seda, kuidas neid ülesandeid jagatakse. See omakorda mõjutaks asjaolu, kuidas mikro- ja väikeettevõtete kvalifikatsioone koostatakse ja neile koolitust pakutakse.

⁽⁹⁾ Vt <http://www.volonteuropes.eu/wp-content/uploads/2014/12/Briefing-Rural-Isolation-Final-Layout.pdf>

⁽¹⁰⁾ Grundtvigi järgi on nime saanud ka Euroopa rahastamisprogramm, mis on osa Euroopa Komisjoni 2007–2013. aasta elukestva õppe programmist eesmärgiga tugevdada Euroopa mõõdet täiskasvanuhariduses ja elukestvas õppes kogu Euroopas.

6.4. Komitee teeb ettepaneku käivitada uuring, et leida lahendused käesolevas arvamuses tõstatatud probleemidele.

6.5. Komitee kutsub üles pidama institutsioonidevahelist dialoogi väljakutsete ja võimalike lahenduste teemal, kaasates sellesse Euroopa Komisjoni mitmed peadirektoraadid, kodanikuühiskonna (Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee), kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused (Euroopa Regioonide Komitee) ja Cedefopi.

Brüssel, 8. oktoober 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Energia – Lääne-Balkani riikide arengut ja ühinemisprotsessi süvendamist edendav tegur”

(omaalgatuslik arvamus)

(2016/C 032/02)

Raportöör: Pierre-Jean COULON

19. veebruaril 2015 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Energia – Lääne-Balkani riikide arengut ja ühinemisprotsessi süvendamist edendav tegur”

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 10. septembril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 511. istungjärgul 6., 7. ja 8. oktoobril 2015 (8. oktoobri 2015 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 145, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee taotleb pärast 2.–3. juunil 2015 Belgradis toimunud Lääne-Balkani riikide kodanikuühiskonna foorumit, et energiaühendust, mille eesmärk on laiendada ELi energiavaldkonna õigustikku laienemis- ja naaberriikidele, tugevdaks veelgi ja et see integreeritaks ulatuslikumalt energialiidu projekti. Energia peab olema piirkonna arengut ja vastastikust seotust edendav tegur ning Lääne-Balkani riikide kodanikel peab olema selge arusaam majanduslikest ja keskkonnavalastest eelistest, mida ELiga ühinemine kaasa toob.

1.2. Energiasüsteemide seotavust käsitlev energialiidu projekt peab hõlmama Balkani riike.

1.3. Olemasolevaid gaasi ülekande- ja jaotustaristuid tuleb kasutada optimaalsel viisil; kasutusele tuleb võtta vastassuunavoo tehnika. Arvesse tuleb võtta kõiki võimalike uute struktuuride uuringuid:

— gaasijuhe Turkish Stream;

— TAP (Trans Adriatic Pipeline, Aadria mere torujuhe) – Aserbaidžaani ja Itaalia vaheline ühendus;

— IAP (Ionian Adriatic gas Pipeline, Joonia ja Aadria mere gaasijuhe), mis võimaldab ühendust Albaania, Montenegro, Horvaatia Aadria mere ranniku ning Bosnia ja Hertsegoviina vahel ning ühendust olemasoleva Horvaatia Dugopolje torujuhtmega.

Otsused tuleks teha ühisel kokkuleppel.

1.4. Tuleb uurida ühise gaasihoiustamise reservi võimalust, sõltumata riiklike võimaluste tugevdamisest.

1.5. Komitee väljendab heameelt uuringute taaskäivitamise üle metaanigaasi (veeldatud maagaas, LNG) terminali rajamiseks Aadria merel ning pooldab tungivalt selle lõpuleviimist.

1.6. Vajalikud on investeeringud taastuvatesse energiaallikatesse. Need peavad põhinema tugevdatud ühendustel ja võrkudel ning selgel ja kindlal õigusraamistikul.

1.7. Balkani riikide kodanikuühiskond tuleb süstemaatiliselt kaasata ja integreerida energiaühenduse koosolekutesse. Seda tuleks teha komitee ja selle kohapealsete esindajate kaudu.

1.8. Komitee kutsub üles parandama piirkondadevahelist koostööd ja arendama energiavaldkonna projekte suurema piirkondliku stabiilsuse ja töökohtade loomise teguritena.

1.9. Energiatõhususe direktiiv on liidu õigustiku eriti oluline osa ning selle alusel tuleks rakendada konkreetseid programme asjaomastes riikides. Tuleks otsida võimalusi eri sidusrühmade koostööks nutiarvestite ja globaalsete lahenduste osas. Energiatõhusus ja energiasääst on tegurid, mis pakuvad ettevõtetele tegutsemisvõimalusi ja aitavad luua nii keskkonnahoidlikke kui ka traditsioonilisi töökohti.

2. Ühinemisprotsessi tugevdamine energiavaldkonna meetmete abil

2.1. Uue riigi Euroopa Liiduga ühinemiseks vajaliku ELi õigustiku 35 peatüki hulgas on peatükk 15 „Energia”, mis näitab selle küsimuse tähtsust. Küsimust on juba käsitlenud ühinemisläbirääkimistes Montenegro ja varsti arutatakse seda Serbiaga peetavate läbirääkimiste raames. Samas tuleb märkida, et energiaküsimused on vajalikud või väga kasulikud ka teiste peatükkide puhul. Energiat tuleb arvesse võtta muu hulgas põllumajanduse, transpordi, ettevõtluse, sotsiaalküsimuste, keskkonna valdkonnas.

2.2. Euroopa kagupiirkonnas asuvad juba Euroopa Liitu kuuluvad riigid, ühinemiseelse protsessi eri etappides olevad ametlikud kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid.

2.3. Ühinemisläbirääkimiste käigus tuleb kandidaatriike innustada rakendama ELi õigustikku nii kiiresti kui võimalik, et soodustada kodanike kasu silmas pidades nende integreerimist Euroopa Liidu energia siseturgu.

2.4. Uus Euroopa Komisjon on seadnud üheks esmaseks prioriteediks energialiidu loomise. Komisjoni ühe asepresidendi ainus tegevusvaldkond on energia ja lisaks tegeleb energiaküsimustega veel vähemalt 12 volinikku. Kõnealune energialiit, mille loomist on komitee taotlenud juba mitmeid aastaid (vt eelkõige arvamus TEN/493), on lõpuks päevakorras ja selle üle peetavatest algetest aruteludest ei saa välja jätta riike, kellel on lühikeses või keskpikas perspektiivis kavas Euroopa Liiduga ühineda. Eespool nimetatud arvamus osutatakse selgesõnaliselt kõnealuste riikide arvessevõtmise vajadusele.

2.5. Energiialiidu strateegilise raamistikuga, mille Euroopa Komisjon avaldas 25. veebruaril 2015 ja mille kohta esitati arvamus TEN/570, soovitakse tugevdada energiaühendust. Selles rõhutatakse vajadust Euroopa Liidu ja energiaühenduse riikide energiaturgude tihedama integreerimise järele. Samuti mainitakse selles selgesõnaliselt kõnealuse ühenduse liikmeid seoses energiavarustuse kriiside juhtimisega. Selles nähakse ette ka ühist huvi pakkuvate energiataristu projektide korraparane ajakohastamine, mida võidakse edaspidi laiendada energiaühenduse huvides olevatele projektidele.

2.6. Tuleb leida tasakaal traditsioonilise energia ja taastuvenergia vahel. Selleks tuleb luua uusi elektrivõrkudevahelisi ühendusi või tugevdada olemasolevaid ühendusi Euroopa Liidu võrkudega. Gaas on oluline teema ning selle tarne tuleb tagada Euroopa Liiduga loodud ühenduste, aga samuti metaanigaasi terminali rajamise abil. Võimaluse pakub ka tühistatud projekti South Stream asendanud gaasijuhtme projekt Turkish Stream, ning samuti projektid Trans Adriatic Pipeline (TAP) ja Ionian Adriatic gas Pipeline (IAP). Siinkohal tuleks meeles pidada, et kõnealune piirkond on peaaegu vältimatu ühenduskanal (nafta, gaasi) tootmispiirkondade ja Euroopa Liidu suurte tarbijate vahel. Samas peab prioriteet olema siiski olemasoleva, sageli alakasutatud taristu kasutamine. Tuleb edendada vastassuunavoo kasutuselevõttu: energiavarustuse kindluse vajadust arvestades ei tohiks seada prioriteediks suuri ja haavatavaid gaasijuhtmeid.

3. Võimalused juhtimise parandamiseks kodanikuühiskonna osaluse kaudu

3.1. Nagu Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on hiljuti kinnitanud (arvamus TEN/562, TEN/570 jne), on juhtimine määrava tähtsusega, et võimaldada energiaalaste valikute tegemist, investeeringute koordineerimist (eelkõige taristu valdkonnas), riikidevahelise solidaarsuse rakendamist ja eri sidusrühmade, sealhulgas eelkõige kodanikuühiskonna (sotsiaalpartnerid, tarbijad, keskkonnaorganisatsioonid jne) rolli ja osalemise määramist.

3.2. Sellise juhtimise alused on olnud mitmel moel olemas alates energiaühenduse loomisest 2006. aasta juulis. Ühendus hõlmab kõiki Lääne-Balkani riike (Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Horvaatia, Kosovo, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Montenegro ja Serbia). 2010. aastal ühines energiaühendusega Moldova ja seejärel 2011. aastal Ukraina. Gruusia on kandidaatriik. Samuti tuleks meeles pidada vaatlejariike Norrat ja Armeeniat, aga eelkõige Türgit.

3.3. Lepingu eesmärk on laiendada ELi siseturgu Kagu-Euroopasse ja kaugemale. Selle eesmärk on:

- luua investeringuid soodustav kindel kaubanduslik ja õigusraamistik, et tagada energiavarustuse kindlus ja hindade reguleerimine;
- luua reguleeritav ala võrguenergiaga kauplemiseks;
- tugevdada solidaarsusel põhinevaid suhteid varustuse tagamiseks;
- võtta arvesse keskkonnaküsimusi, parandades energiatõhusust ning arendades taastuvaid energiaallikaid.

3.4. Tuleb märkida, et kuigi kavatsused on tänuväärased, on edusammud olnud viimastel aastatel üsna piiratud.

Lisaks on aluslepingus sisalduvate energiavaldkonna õigustiku sotsiaalsete aspektide arvesse võtmine olnud eriti piiratud. Laiemat sotsiaalset (või ühiskondlikku) mõõdet ei ole käsitletud ning kodanikuühiskond ei ole saanud osaleda energiaühenduse teemalistes aruteludes ja meetmetes. Organisatsiooniliste struktuuride võrgustiku puudumine valdkonnas piirab dialoogi ja arutelu.

3.4.1. Euroopa Komisjoni välja pakutud energialiidu protsessi kohaselt tuleb minna kaugemale ELi ja energiaühenduse liikmesriikide institutsioonilistest suhetest. Selleks peab komiteel olema oluline osa kõnealuste menetluste laiendamisel ja kõnealuse piirkonna energiaolukorra integreerimisel selle laiemas tähenduses Euroopa energiaalasesse dialoogi.

3.4.2. ELi energiavaldkonna õigustiku vastuvõtmiseks ja siseturule integreerimiseks on vaja konkreetseid edusamme piirkonna energiahinda puudutavates tavades, et hinnad sisaldaksid tegelikke kulusid ega põhineks hinnatoetuspoliitikal.

3.4.3. Selleks võib kasutada laienemisprotsessi vältel kodanikuühiskonna jaoks kasutusele võetud struktuure, nagu ühised nõuandekomiteed (endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigiga – hetkel ei toimi, Montenegro ja Serbiaga – läbirääkimisi alustanud kandidaatriigid, kelle ühised nõuandekomiteed toimivad) ning Lääne-Balkani järelevalvekomitee.

4. Taristu potentsiaal energialiikide uue jaotuse kasutuselevõtuks

4.1. Komitee näeb vajadust tugevdada nii piirkonnasiseseid kui ka -väliseid elektrivõrkudevahelisi ühendusi ning samuti varustuse marsruute (eelkõige maagaasi puhul) ja ehk ka rajada metaanigaasi terminal. On selge, et kõnealune terminal rajatakse piirkonna Aadria mere poolsesse ossa. See oleks piirkonna riikide või vähemalt neist enamiku ühiskasutuses ja võimaldaks veeldatud maagaasi tarnimist kaugemal asuvatelt tarnijatelt ning hilisemas etapis Vahemere idaosa (Küpros) tootjatelt.

4.1.1. Kesk- ja Kagu-Euroopa gaasivõrkude ühendamise raames allkirjastasid Euroopa Komisjon ning Austria, Bulgaaria, Horvaatia, Kreeka, Ungari, Itaalia, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Albaania, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Serbia ja Ukraina hiljuti (10. juulil 2015) vastastikuse mõistmise memorandumid, mis peaks lihtsustama maagaasiga varustamise mitmekesistamist ja turgude integreerimist piirkonnas. Komitee loodab, et memorandumid allkirjastab ka Montenegro.

4.2. Piirkonna energiaallikate jaotus ei ole tegelikult tasakaalus. Tõeline turg puudub, energiaallikate jaotus on riigiti erinev, hinnad on peaaegu alati reguleeritud ja neid hoitakse sageli kunstlikult madalal tasemel, mis ei paku stiimuleid energiatõhususe suurendamiseks ega mitmesugustesse energiaallikatesse investeerimiseks.

4.3. Süsi moodustab kogu energiatarbimisest ligikaudu 50 %, nafta ja naftatooted üle 30 % ning gaas „vaid“ ligikaudu 10 %. Jäätmetest ja biokütustest tootmine kogub populaarsust, aga selleks puudub tõeliselt kooskõlastatud plaan.

4.4. Mitme allika (Rahvusvaheline Energiaagentuur, REN) ja hindamisuuringute kohaselt on Lääne-Balkani riikidel suur taastuvenergia potentsiaal, mida tuleb kasutada ja milleks tuleb teha investeeringuid, et need riigid saaksid osaleda Euroopa Liidu kliima- ja energiapoliitika raamistikus aastani 2030:

- neis riikides on suur osa aastast väga päikeseline. Praegu hinnatavat päikeseenergia potentsiaali tuleks kasutada mitmesuguste partnerluste, sealhulgas ühistute ja ühenduste kaudu ning toetada kindla õigusraamistikuga;
- hüdroenergia (salvestamine või otsekasutus) on eriti alakasutatud, välja arvatud Albaania suured projektid ning Serbia ja Montenegro väiksema tähtsusega projektid; tuleb edendada pumpamise teel energiaülekannet;
- sama kehtib bioenergia ja tuuleenergia puhul, mille arendamine on veel algusjärgus, aga millel on paljulubavad väljavaated, kuna maa kättesaadavus võimaldab nende allikate kasutamist;
- ühistud ja tootjad-tarbijad (nn tootvad tarbijad) peavad olema osa uuest energeetikakeskkonnast.

Siinkohal osutatakse eelkõige SEENETi (*South East Europe Network on Natural Resources, Energy and Transport*) suurepärasele uuringule.

4.4.1. Neid võimalusi tuleb hinnata kooskõlastatud investeeringute seisukohast, kuid eeskätt tegevuse arendamise ja töökohtade loomise (eelkõige uute energiatehnoloogiate valdkonnas (keskkonnahoidlikud töökohad)) ning küttestuvõimeprobleemi lahendamise seisukohast. Energialiit peab aitama kaasa nende tegevuste arendamisele, muu hulgas Euroopa Investeerimispanka rahastamisvahendite abil.

4.4.2. Ühinemisprotsessis ette nähtud kodanikuühiskonna rahastuid tuleks kasutada ühiskondliku energiatootmise projektide (ühenduste, ühistute, VVOde jt projektid) edendamiseks.

Brüssel, 8. oktoober 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 511. ISTUNGJÄRK 6., 7. JA 8. OKTOOBRI 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele seoses Euroopa Liidu Alpi piirkonna strateegiaga”

(COM(2015) 366 final)

(2016/C 032/03)

Raportöör: Stefano PALMIERI

15. juulil 2015 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele seoses Euroopa Liidu Alpi piirkonna strateegiaga”

COM(2015) 366 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 9. septembril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 511. istungjärgul 6.–8. oktoobril 2015 (8. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 129 ja erapooletuks jäi üks liige.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et „ELi Alpi piirkonna strateegia – EUSALP” käivitatakse erilisel ajal, mida iseloomustavad ühelt poolt finantskriisi kestvad negatiivsed mõjud reaalmajandusele ja teiselt poolt püüdlused edendada ja käivitada struktuurilisi muutusi majanduses, keskkonna- ja sotsiaalvaldkonnas, pöörates erilist tähelepanu kodanike elukvaliteedile ja heaolule.

1.2. Komitee märgib, et EUSALPiga hõlmatud territooriumidele, milleks on viis liikmesriiki (Itaalia, Prantsusmaa, Austria, Saksamaa ja Sloveenia) ning kaks ELi-välist riiki (Šveits ja Liechtenstein), on iseloomulik Euroopa keskmisest märgatavalt kõrgem majandusarengu, keskkonnasäästvuse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tase ning pikk territoriaalse koostöö traditsioon.

1.2.1. Sellistele ilmsetele iseärasustele vaatamata on komitee seisukohal, et EUSALP tagab Alpi piirkonna jaoks lisandväärtuse, mis on tarvilik nendele territooriumidele iseloomulike kõrgete majanduslike, keskkonna- ja sotsiaalsete standardite säilitamiseks ja võimaluse korral parandamiseks.

1.2.2. Komitee näeb EUSALPis arengumootorit, millega toetada kogu Euroopa konkurentsivõimet ja ühtekuuluvust, kooskõlas Euroopa ühtekuuluvuspoliitika eesmärkidega ja seda iseloomustavate koostöö ja solidaarsuse põhimõtetega.

1.3. Komitee rõhutab, et neid territooriume iseloomustavad ühised omadused, sh näiteks need, mis on iseloomulikud Alpi mägipiirkondadele.

1.3.1. Komitee märgib, et Alpid ei ole mitte ainult Euroopa tähtsuselt teine bioloogilise mitmekesisuse varamu, vaid ka terve piirkonna identiteedi ja eripära määrav element. Oma ulatuse ja kuju tõttu on Alpid mõnel juhul materiaalseks ja mitterateriaalseks eraldusalaks, ent teistel juhtudel ühenduslüliks eri territoriaalsete tasandite vahel majanduslikust, keskkonnavalasest, kultuurilisest ja sotsiaalsest aspektist.

1.4. Kuigi komitee tervitab Euroopa Liidu Alpi piirkonna strateegiat (EUSALP), peab ta siiski vajalikuks selle täiendamist.

1.5. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et sotsiaalset mõõdet ei käsitleta EUSALPis võrdselt majandusliku ja keskkonnamõõtmega. Komitee soovib seega EUSALPi sotsiaalse mõõtmega tugevdamist, peavoolestades selle selgete kriteeriumide alusel, et tagada sellise kasvumudeli väljaarendamine, mis võimaldaks kindlustada konkurentsivõime ning samas sotsiaalse kaasamise ja sotsiaalkaitse kõige haavatavamast ja ebasoodsamast olukorrast olevatele inimestele.

1.5.1. Sellest seisukohast peab komitee väga tähtsaks ka EUSALPi eesmärkide valdkonnaülese mõõtmega tugevdamist, et panna suuremat rõhku ühtlustamisele ja tasakaalule majandusliku, keskkonnavalase ja sotsiaalse jätkusuutlikkuse vahel, kooskõlas tervikliku lähenemisviisi rakendamisega sotsiaalse arengule ja innovatsioonile.

1.6. Kui ühelt poolt on komitee arvates EUSALPi raames määratletud eesmärgid kooskõlas Alpi piirkonna strateegiliste prioriteetidega, siis teiselt poolt soovib komitee täiendavate meetmete võtmist, et muuta väljakutsed tõelisteks konkurentsivõime ja ühtekuuluvuse teguriteks, pidades eelkõige silmas majanduse globaliseerumist, demograafilisi suundumusi, kliimamuutusi, energiaküsimusi ja geograafilist asukohta.

1.7. Teematilist prioriteeti „Majanduskasv ja innovatsioon” silmas pidades oleks komitee arvates oluline eelkõige välja arendada innovatsioonistrateegiad, mis toetaksid tõhusamalt konkurentsivõime ja töökohtade loomist, meelitada ligi uusi investeringuid, tugevdada sekkumismeetmeid põllumajanduse ja metsanduse toetamiseks ja väärtustada piirkonnale iseloomulikke erinevaid turismivorme. (Vt lähemalt punktid 3.3, 3.4, 3.5, 3.6 ja 3.7.)

1.8. Teematilise prioriteedi „Liikuvus ja ühenduvus” raames on komitee arvates esmatähts võtta meetmeid, et piirata kauba ja reisijate maanteevedu, edendada keskkonnahoidlikku juurdepääsu turismipiirkondadele, vähendada sõidukiliiklust linna- ja suurlinnapiirkondades ning tagada teenuste kättesaadavus ja kõigi Alpi piirkonna territooriumide ühenduvus. (Vt lähemalt punktid 3.8, 3.9 ja 3.10.)

1.9. Seoses teematilise prioriteediga „Keskkond ja energia” on komitee arvates oluline toetada tasakaalu loodus- ja kultuurivarade säilitamise ning nende ratsionaalse kasutamise vahel, ökoloogilist ühenduvust, kliimamuutustega kohanemise ja leevendusmeetmete rakendamist ning kindlat, taskukohast ja kvaliteetset energiaravustust. (Vt lähemalt punktid 3.11, 3.12 ja 3.13.)

1.10. Komitee peab vajalikuks, et EUSALPi oleks tõhus mitmetasandiline juhtimine, kuhu on kaasatud horisontaalne mõõde (kodanikuühiskonna osalemine), mis täiendab ja väärtustab vertikaalset mõõdet (piirkondade ja kohalike omavalitsuste osalemine), võttes täielikult arvesse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid.

1.11. Komitee soovib pideva suutlikkuse suurendamise protsessi käivitamist, et toetada ja suurendada kodanikuühiskonna aktiivset osalust EUSALPi arendamise protsessis, ning sellise alalise foorumi loomist, mis esindaks ja toetaks Alpi piirkonna sotsiaal- ja majanduspartnereid ja tegutseks kas strateegiaga hõlmatud individuaalsetes piirkondades.

1.11.1. Kõnealus kontekstis teeb komitee ettepaneku käivitada eriprogramm „Going local – EUSALP”, kus osaleksid aktiivselt kõik komitee organid, kes on EUSALPi raames kavandatud arenguprotsessi kaasatud või sellega seotud. Algatuste „Going local EUSALP” abil on võimalik läbi viia kohalikule kodanikuühiskonnale suunatud teavituse- ja koolituskampaaniaid tegevuskavas kavandatud tegevuste ning erinevate kohaliku tasandi sidusrühmade osalusvõimaluste kohta, tagades samas, et otsused kavandatavate sekkumismeetmete kohta võetakse ühiselt.

1.12. EUSALPi järelevalve- ja hindamissüsteemide puhul peab komitee esmatähtsaks ühendada kooskõlas SKPD täiendavate näitajate lähenemisviisiga kvantitatiivne hindamine kvalitatiivsete näitajatega.

1.13. Komitee soovib, et EUSALPi raames rakendatavate sekkumismeetmete majandusliku jätkusuutlikkuse tugevdamiseks rakendatakse strateegiat, mis on suunatud Euroopa 2014.–2020. aasta struktuuri- ja investeerimisfondide ning teiste otse juhitavate Euroopa programmide vahelise koostoime ja täiendavuse väärtustamisele ning kogukonna juhitud kohaliku arengu programmide ettenähtud vahendite kasutamisele.

1.14. Komitee arvates on EUSALPi raames seatud strateegiliste eesmärkide saavutamiseks ülioluline kasutada Euroopa Investeerimispannga pakutavaid rahastamisvõimalusi ning edendada erainvesteeringute kaasamist, nagu Junckeri kavas välja pakutud.

1.15. Komitee hindab positiivselt tegevuskavas esitatud meetmeid, mille eesmärk on kasutada EUSALPi ja teiste rakendatavate makropiirkondlike strateegiatega vahelist sünergiat, arvestades sh ka makropiirkondliku kontseptsiooni võimalikku laienemist teistele Euroopa piirkondadele, millel on strateegiline tähtsus Euroopa majanduse konkurentsivõimele ja sotsiaalsele ühtekuuluvusele, sh näiteks Vahemere läänepiirkond ja Balkani piirkond.

2. Eli Alpi piirkonna strateegia: üldmäärused

2.1. Käesoleva arvamuse eesmärk on hinnata Euroopa Liidu Alpi piirkonna strateegia tegevuskava⁽¹⁾ organiseeritud kodanikuühiskonna seisukohast. Arvamuses lähtutakse komitee ettevalmistavast arvamusest „Eli Alpi piirkonna strateegia”⁽²⁾ ja 25. juunil 2015 Ispras (Itaalia) toimunud arutelu järeldustest ning teistest komitee poolt makropiirkondlike strateegiatega koostavast võetud arvamusest⁽³⁾.

2.2. Selleks et muuta EUSALPi tegevuskavas määratletud väljakutsed majandusliku konkurentsivõime ja sotsiaalse ühtekuuluvuse teguriteks, on vaja toetada arengupoliitika meetmete rakendamist kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud suunistega⁽⁴⁾ ning tervikliku lähenemisviisiga arengule ja sotsiaalsele innovatsioonile.

2.2.1. EUSALPi tervikliku lähenemisviisi tugevdamisega on võimalik tõhusalt toetada makropiirkonna konkurentsivõimet ja ühtekuuluvust poliitikameetmete ja projektide rakendamise teel, millega saab majandus-, keskkonna- ja sotsiaalsed eesmärgid omavahel tõelisse kooskõlla viia.

2.2.2. EUSALP tuleb kavandada ja rakendada, pidades silmas sotsiaalset innovatsiooni, arenguprotsessi, millega saaks edendada ja toetada selliste uute ideede elluviimist, mis peavad lisaks majandusliku konkurentsivõime tugevdamisele funktsionaalselt vastama Alpi piirkonnas elavatele inimeste ja ühiskonna vajadustele tervikuna.

2.3. Võttes arvesse komitee arvamuses „Ülevaade strateegia „Euroopa 2020” olukorrast”⁽⁵⁾ ja aruandes „Strateegia „Euroopa 2020” vahekokkuvõte”⁽⁶⁾ esitatud analüüsi ja hinnanguid, on ilmne, et EUSALP on tarvilik vahend selleks, et tagada vastupanuvõimeline majandus- ja sotsiaalsüsteem ning Alpi piirkonna kodanikuühiskonna kaitse ja areng.

⁽¹⁾ SWD (2015) 147 final.

⁽²⁾ ELT C 230, 14.7.2015, lk 9.

⁽³⁾ <http://www.balticsea-region-strategy.eu>; <http://www.danube-region.eu>; <http://www.ai-macroregion.eu>

⁽⁴⁾ ELT C 83, 30.3.2010, lk 16.

⁽⁵⁾ ELT C 12, 15.1. 2015, lk 105.

⁽⁶⁾ „Strateegia „Euroopa 2020” vahekokkuvõte”, Brüssel, 4. detsember 2013.

2.3.1. Alpi makropiirkonna vastupanuvõime tugevdamine on otsustava tähtsusega tegur, et suurendada kodanikuühiskonna võimet leevendada, juhtida ja ennetada kriiside ja struktuuriliste muutuste tagajärgi, mis mõjutavad meie sotsiaal-majandussüsteeme üha enam, ning toetada Alpi piirkonna majanduslikku konkurentsivõimet sotsiaalse ühtekuuluvuse ja jätkusuutlikkuse valdkonnas.

2.4. Kooskõlas ELi Alpi piirkonna strateegia rakendamise poliitilises resolutsioonis (Grenoble'i konverentsil)⁽⁷⁾ vastu võetud otsustega määratletakse tegevuskavas koostööpiirkonna ees seisvad väljakutsed, poliitilised prioriteedid, konkreetset eesmärgid ja meetmed, ning tuuakse mõned näited projektiideede kohta.

2.5. Peamised EUSALPi tegevuskavas määratletud väljakutsed ja eesmärgid puudutavad majanduse globaliseerumist, demograafilisi suundumusi, kliimamuutusi, energeetikaküsimusi ja geograafilist asukohta. Kuigi komitee hindab EUSALPi tegevuskava sisu positiivselt, peab ta vajalikuks täiendada seda järgmiste eesmärkidega.

2.5.1. Soodustada dünaamilist ettevõtlussüsteemi ja toetada selle territooriumi ettevõtete konkurentsivõimet innovatsiooni abil, et tugevdada majandussüsteemi võimet tulla tõhusalt toime majanduse globaliseerumisest tingitud väljakutsetega, vastata kodanikuühiskonna vajadustele ning tagada tööhõive ja uute kvaliteetsete töökohtade loomine.

2.5.2. Olla abiks traditsioonidel ja ühiskonna mitmekesisusel põhineva võimekuse suurendamisel, toetades asjaomastele territooriumidele iseloomulike väärtuste püsijäämist, edendades samal ajal kohalikke oskusi ja traditsioone, et võimendada majanduse arengut ja sotsiaalset kaasatust.

2.5.3. Toetada algatusi, mille eesmärk on võidelda tõhusamalt Alpi piirkonnale iseloomulike demograafiliste muutuste vastu, pöörates erilist tähelepanu elanikkonna vananemisest ja uutest rände protsessidest tuleneva kombineeritud mõju haldamisele.

2.5.4. Edendada protsesse kliimamuutuste leevendamiseks ja asjaomaste piirkondade kohanemiseks nende muutustega, võttes eelkõige arvesse mõjusid keskkonnale, bioloogilisele mitmekesisusele, majandustegevusele ja kodanike elutingimustele⁽⁸⁾.

2.5.5. Toetada energiaalaste väljakutsete lahendamist jätkusuutliku nõudluse, energia tarnekindluse ja taskukohasuse alal ettevõtjate ja kodanike jaoks, edendades investeeringuid odavamatesse ja puhtamatesse energiaallikatesse, avatumat ja konkurentsivõimelisemat makropiirkondlikku energiaturgu ning suuremat kulude kokkuhoidu, kasutades kohalikke energiavarusid ning traditsioonilisi (nt biomass, hüdroenergia ja maasoojusenergia) ja mittetraditsioonilisi taastuvenergiaallikaid (nt tuule- ja päikeseenergia).

2.5.6. Arendada poliitikaid ja meetmeid Alpi piirkonna strateegilise geograafilise asukoha ärakasutamiseks eelkõige transpordi seisukohast, järgides seejuures täielikult keskkonnakaitse ja -järelvalve põhimõtteid. Ühtlasi tuleks toetada uusi lähenemisviise territooriumide ühisvastutuse ja võrdse koostöö edendamiseks, sh näiteks vertikaalsed sidemed suurlinnade, maapiirkondade ning mägi- ja turismi piirkondade vahel.

2.5.7. Edendada tasakaalustatud, õiglast ja üldist juurdepääsu üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele, et vastata Alpi piirkonna elanike vajadustele, pöörates erilist tähelepanu ebasoodsate geograafiliste tingimustega territooriumidele.

2.5.8. Toetada bioloogilise mitmekesisuse, maastike ja loodusvarade kaitset ja jätkusuutlikku majandamist, leides õige tasakaalu keskkonnakaitsemeetmete ja selliste meetmete vahel, mis on suunatud ökosüsteemiteenuste ja -toodete ratsionaalsele kasutamisele ning nende kasutamisest tulenevate eeliste ühtlasemale jaotamisele.

2.5.9. Edendada sotsiaalse kaasamise peavoolustamise võrdlusaluse määratlemist töötingimuste, sotsiaalkaitse, sooküsimuste, puuetega inimeste ja sisseandajatega seonduvate sekkumismetmete kavandamise kaudu.

⁽⁷⁾ Grenoble'is 18. oktoobril 2013 toimunud konverents, kus osalesid EUSALPi kaasatud piirkondade valitsuste esindajad ja presidendid.

⁽⁸⁾ Valge raamat „Kliimamuutustega kohanemine: Euroopa tegevusraamistik“, COM(2009) 147 final.

2.5.10. Määratleda ja arendada majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõõtme vahelise tasakaalustamatuse vähendamisele suunatud arenguprotsessi ettevalmistamise ja rakendamise raames välja spetsiaalne funktsionaalne eesmärk – s. o katsesüsteem, võib aidata kapitaliseerida ühtekuuluvuspoliitika tulemusi kogu Euroopas.

2.5.11. Edendada piirkondlikul ja kohalikul tasandil võimalikult ulatuslikku protsessi piirkonna jaoks oluliste majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste valikute kujundamiseks, arutamiseks ja jagamiseks, kasutades selleks juba muudes oludes järeleproovitud meetodikat ning kodanike esindajate, sotsiaal- ja majanduspartnerite ja kodanikuühiskonna esindusorganisatsioonide kokkuviiamiseks sobivaid kohti.

3. ELi Alpi piirkonna strateegia: analüüs ja hindamine

3.1. Peamine väljakutse, mida tuleb Alpi piirkonna strateegia kaudu toetada, hõlmab majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnaalase jätkusuutlikkuse eesmärkide vahelise tasakaalu ühtlustamist ja suurendamist.

3.2. Komitee hindab EUSALPi tegevuskava positiivselt, kuid on seisukohal, et kolme temaatilist prioriteeti („majanduskasv ja innovatsioon”, „liikuvus ja ühenduvus” ning „keskkond ja energia”) tuleb täiendada ja süvendada.

3.3. Vaatamata sellele, et vastavalt Euroopa innovatsioonialase tegevuse tulemustabelile⁽⁹⁾ on Alpi piirkonna strateegiasse kaasatud territooriumide innovatsioonitase Euroopa keskmisest kõrgem, on ilmne, et nn traditsioonilisi innovatsioonivorme toetavate poliitikameetmete ja strateegiate tasuvus on konkurentsivõime ja töökohtade loomise seisukohast madal võrreldes tehtud investeeringutega.

3.4. Seega on vaja tugevdada operatiivseid vahendeid, et toetada projekti „Open innovation”⁽¹⁰⁾, mis põhineb nelja osapoolega koostumiste mudelil, mille kaudu avalik-õiguslikud asutused, ettevõtjad, ülikoolid ja üksikisikud (kodanikud) teevad koostööd innovatsioonile iseloomulikes protsessides (kaasloomine, uute võimaluste uurimine, katsetamine ja rakendamine), et arendada välja uusi tooteid ja teenuseid, mis vastavad lõppkasutajate tegelikele vajadustele.

3.5. Alpi piirkonna areng on seotud nende kohalike tootmisahelate ja -keskuste väärtustamisega, mis moodustavad tootmissüsteemi tugisamba. Vaja on rakendada arengupoliitikat, et meelitada ligi uusi investeeringuid, eelkõige kujunemisjärgus tööstusharudesse, mitte ainult tootmistõhususe optimeerimiseks, vaid ka selleks, et võidelda elanike arvu vähenemise vastu äärepoolsetes piirkondades.

3.6. Väga tähtis on edendada meetmeid töötajate kvalifikatsiooni ja professionaalsuse tõstmiseks nii traditsioonilistes kui ka kujunemisjärgus tootmisharudes (sh kultuuri- ja loomesektoris).

3.7. Põllumajandus (eriti mägipiirkondades) ja metsandus on majandussektorid, mida tuleb toetada, et kaitsta kultuurmaastikku, soodustada inimeste asumist äärepoolsetesse piirkondadesse, säilitada mägipiirkondades taristud ning tarnida toorainet kvaliteetsete toiduainete ja toodete jaoks.

3.7.1. Selleks et muuta mägipiirkondade põllumajandus ja metsandus konkurentsivõimelisemaks, tuleb esmajärjekorras edendada algatusi mägipiirkondade toodete spetsiifiliste kvaliteedimärgiste väärtustamiseks, enam struktureeritud koostöövõrme toetamiseks Alpi piirkonna eri mägipiirkondade ning nende ja linnasüsteemide vahel, sh ka projektide käivitamisega ühenduse programmide raames aastateks 2014–2020⁽¹¹⁾ (sh eelkõige algatused mägialade põllumajandus- toodete edendamiseks).

3.8. Alpi piirkonda kuuluvate piirkondade turismi iseloomustab eelkõige turismiteenuste mitmekesisus: loodusturism, aktiivne ja sporditurism, tervise- ja vabaajaturism, kultuuriturism, konverentsi- ja üritusteturism ja ka ostuturism.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/files/ius-2015_en.pdf

⁽¹⁰⁾ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/growth-jobs/open-innovation>

⁽¹¹⁾ <http://www.rumra-intergroup.eu/>

3.8.1. Esmatähtis on taastada säästev turism integreeritud poliitika abil, mille eesmärk on määrata kindlaks Alpi piirkonna kaitsestandardid ja levitada säästva arengu mudeleid. Ühtlasi on vaja toetada protsesse turismi hooajalisuse vähendamiseks ka selliste turismivormide edendamise kaudu, mida veel täielikult ei väärtustata (nt terviseturism), ja üldise teenuste kvaliteedi parandamise abil mägi- ja maapiirkondades.

3.9. Alpi makropiirkonna erilise topograafia tõttu koondub transport vähestesse koridoridesse, põhjustades pikamaa maantee-kaubavedude ebaproportsionaalse suurenemise ökoloogiliselt väga tundlikes paikades. Liikuvus on äärepoolsetes ja mägi- ja maapiirkondades sotsiaalsete kontaktide hoidmise eeltingimus; sellised nähtused nagu muutused elustiilis ja demograafilistes suundumustes suurendavad erasõidukiliiklust.

3.9.1. Ülitähtis on toetada meetmete rakendamist Alpi piirkonna aladel asuva transporditaristu kohandamiseks ja ratsionaliseerimiseks, pöörates erilist tähelepanu piiriülestele transpordiühendustele, ja võimalikult suure osa kauba- ja reisijateveost üleviimiseks maanteelt muudele transpordiliikidele (nt rööbastele) ning edendada keskkonnahoidlikku juurdepääsu turismipiirkondadele, pöörates tähelepanu nii pikamaa- kui ka niinimetatud viimase etapi transpordile.

3.9.2. Linna- ja suurlinnapiirkondades tuleb soodustada erasõidukiliikluse asendamist kohaliku ühistranspordiga, jalgratta- ja kõnniteedega. Selleks tuleb parandada taristut ja võtta meetmeid inimeste harjumuste muutmiseks, edendades keskkonnahoidlikke transpordiliike ja liikuvust.

3.10. Tasakaalustatud, õiglane ja üldine juurdepääs kvaliteetsetele teenustele ja ühenduvus on tingimata vajalikud selleks, et tagada piisavad elukvaliteedi standardid kogu Alpi makropiirkonna elanikkonna jaoks, eelkõige geograafiliselt ebasoodsates oludes elavate ja töötavate inimeste jaoks.

3.10.1. Esmajoones tuleb toetada uuenduslikke lahendusi selleks, et tagada mägi- ja maapiirkondades põhiteenused (haridus, tervishoid, sotsiaalteenused ja liikuvus), tugevdada taristut ja IKT-tehnoloogiat tagamaks piisavalt kättesaadavad avalikud teenused, mis vastaksid kogu Alpi piirkonna elanikkonna vajadustele.

3.11. Alpi piirkonna taime- ja loomaliigirohkus ning looduslike maastike mitmekesisus on kapital, mida tuleb kaitsta ja väärtustada, kuna see kujutab endast olulisi elemente, millel põhinevad nende territooriumide elukvaliteet ja atraktiivsus.

3.11.1. Vaja on toetada bioloogilise mitmekesisuse, loodus-, kultuuri- ja maastikuvarade kaitset ja säästvat majandamist, leides õige tasakaalu kaitsele ja ratsionaalsele kasutamisele suunatud meetmete vahel. Ühtlasi on esmatähtis toetada piirkonna ökoloogilist ühenduvust toetavate meetmete rakendamist kooskõlas Euroopa Komisjoni teatises „Roheline taristu – Euroopa looduskapitali suurendamine”⁽¹²⁾ määratletuga.

3.12. Kuigi on tõsi, et kliimamuutustega ja nendest tingitud looduslike ohtudega toimetulek on kogu Alpi piirkonnale ühine väljakutse, on tõsi ka see, et Alpid, olles kõige tihedamini asustatud ja kõige intensiivsemalt kasutatav mägi- ja maapiirkond maailmas, on keskmisest tundlikumad kliimamuutuste suhtes.

3.12.1. Esmatähtis on rakendada riigijärgel tasandil meetmeid (kliimamuutuste mõju ei tunne piire) kliimamuutuste leevendamiseks ja Alpi piirkonna kohandamiseks kliimamuutustele: leevendamise eesmärk peab olema vältida kliimamuutuste ohjamatuid tagajärgi kasvuhooonegaasi heidete vähendamise teel, samas kui kohandusmeetmete eesmärk peaks olema vähendada vastuvõtlikust kliimamuutustele ja toimetuleku vältimatu mõjuga.

3.13. Selleks et tagada ja edendada elukvaliteeti ja kohalikke eeliseid, on Alpi piirkonnal vaja kindlat, taskukohast ja kvaliteetset energiavarustust.

⁽¹²⁾ COM(2013) 249 final. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Roheline taristu – Euroopa looduskapitali suurendamine” (ELT C 67, 6.3.2014, lk 153).

3.13.1. Lisaks taastuvatest energiaallikatest, nt vesi, puit, biomass, päike ja tuul, toodetava energia osakaalu suurendamiseks võetavate meetmete toetamisele on oluline stimuleerida energiatõhusust nii avalikus kui ka erasektoris.

4. ELi Alpi piirkonna strateegia EUSALP: eriaspektid

4.1. Lisaks sellele, et majanduskriis on avaldanud negatiivset mõju reaalmajandusele ning miljonite inimeste elutingimustele, on ta selgelt näidanud vajadust riiklike sekkumismeetmete järele selleks, et piirata jätkusuutmatu kasvu negatiivset mõju majanduslikele, sotsiaalsetele ja keskkonnaningimustele ning kaitsta seega kodanike elutingimusi ja heaolu, pöörates suuremat tähelepanu sotsiaal- ja heaolupoliitika ning keskkonna valdkonnas võetavatele meetmetele.

4.2. Komitee on seisukohal, et sotsiaalsed mõõdet ei ole EUSALPis piisavalt käsitletud ning et seda tuleb tugevdada sellise kasvumudeli väljaarendamiseks, mis tagaks konkurentsivõime ja samas ka sotsiaalse kaasamise ning sotsiaalkaitse, pöörates erilist tähelepanu kõige haavatavamas ja ebasoodsamas olukorras olevatele inimestele.

4.2.1. Selleks tuleks EUSALPis ette näha meetmed, et

- tagada inimväärtustest tööstandarditest kinnipidamine ning töötajate suutlikkus kohaneda käimasolevate tehnoloogiliste muutuste ja tootmismeetodite muutumisega ametialase ümberõppe ja täiendõppe kaudu, et väärtustada piirkonnas olemasolevat inimkapitali;
- tagada soolise mõõtme kaasamine, arvessevõtmine ja väärtustamine, eelkõige seoses tööturuga;
- innustada sotsiaalse taristu loomist ja edendada sotsiaalseid investeeringuid;
- edendada kõiki võimalikke meetmeid, et tagada puudega inimestele tõeliselt võrdsed tingimused ja võimalused;
- edendada ja toetada aktiivsena vananemist kui piirkonna strateegilist ressursi eri rakendusvaldkondades (turism, käsitööstuslik tootmine, teenused jne);
- toetada sisse- ja väliskõrvalduste meetmeid, väärtustades neid aspekte, millega võidakse edendada sisse- ja väliskõrvalduste positiivset mõju piirkonna majanduskasvule ja sotsiaalse ühtekuuluvusele.

4.3. Kuigi EUSALPi juhtimissüsteem on kooskõlas komitee arvamuses „Makropiirkondlike strateegiate juhtimine”⁽¹³⁾ esitatud hinnangute tulemustega, ilmnevad selles mõningad puudused ja võimalused täiendusteks.

4.3.1. Tuleb tugevdada EUSALPi mitmetasandilist juhtimist, rakendades tõelist horisontaalset mõõdet (majandusosalejate, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna esindajate osalus), mis hõlmaks ja väärtustaks vertikaalset mõõdet (piirkondade ja kohalike omavalitsuste osalemine) täielikus kooskõlas subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttega, mille rakendamine on määrava tähtsusega selleks, et tagada EUSALPist tulenevate eeliste territoriaalselt õiglane ümberjagamine, vältides seda, et üksikute riikide ja territooriumide eesmärgid kaaluvad üles ühised huvid.

4.3.2. Väga tähtis on kindlustada EUSALPi kodanikuühiskonna foorumi loomine, mille tegevus tuleb ühendada töörühmade tegevusega ja mis peab toimuma sellise tegevusmudeli järgi, mis võimaldab sotsiaal- ja majanduspartnerite esindajate tõelist kaasamist strateegia rakendamisse piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Seepärast on soovitatav, et lisaks makropiirkonna kodanikuühiskonna foorumile loodaks piirkondlikud (ja võimaluse korral kohalikud) kodanikuühiskonna foorumid, et tagada kõigi kohalike osalejate tegelik kaasamine strateegia juhtimisse.

⁽¹³⁾ ELT C 12, 15.1.2015, lk 64.

4.3.3. Ühtlasi on ülioluline edendada pidevat suutlikkuse suurendamist, mis toetaks ja rikastaks organiseeritud kodanikuühiskonna aktiivset osalust EUSALPi arenguprotsessis ja soodustaks samal ajal kodanike teadlikkuse suurendamist ja nende teadmiste täiendamist Alpi piirkonna põhiküsimuste ja prioriteetide kohta. Neile prioriteetidele viidates teeb komitee ettepaneku käivitada eriprogramm „Going local” – EUSALP.

4.4. Alpi piirkonna strateegia rakendamisega peab kaasnema tõhus järelevalvesüsteem, mille kaudu oleks võimalik hinnata EUSALPist tulenevaid tõelisi edusamme.

4.4.1. Tingimata tuleb kvantitatiivne hindamine kooskõlas SKPd täiendavate näitajate lähenemisviisiga⁽¹⁴⁾ ühendada kvalitatiivsete näitajatega, et hinnata võetud meetmete mõju elukvaliteedile, keskkonnasäästlikkusele, sotsiaalsele ühtekuuluvusele, praeguste ja tulevaste põlvkondade tervisele ja üldisele heaolule.

4.5. Kui märkimisväärsed summasid, mille EL on juba eraldanud Euroopa 2014.–2020. aasta struktuuri- ja investeerimisfondide⁽¹⁵⁾ raames ja Euroopa territoriaalse koostöö⁽¹⁶⁾ kaudu, koordineeritaks ja rakendataks ühtlustatud strateegilise lähenemisviisi abil, võiksid need tagada EUSALPi elluviimise toetamiseks vajalikud majanduslikud vahendid.

4.5.1. Oluline on välja arendada uuenduslikud lähenemisviisid Euroopa 2014.–2020. aasta struktuuri- ja investeerimisfondide ning teiste otse juhitud Euroopa programmide vahelise koostoime ja täiendavuse väärtustamiseks, nagu on kirjeldatud Euroopa Komisjoni dokumendis „Enabling synergies between European Structural and Investment Funds and Horizon 2020”⁽¹⁷⁾.

4.5.2. EUSALPis seatud eesmärkide saavutamiseks on ülitähtis kasutada ka Euroopa Investeerimispanka pakutavaid rahastamisvõimalusi ning edendada erainvesteeringute kasutamist, nagu soovitatakse Junckeri kavas⁽¹⁸⁾.

4.5.3. EUSALPi rahalise jätkusuutlikkuse toetamiseks on samuti väga tähtis toetada võimaluse piires algatusi kogukonna juhitud kohaliku arengu vahendite rakendamiseks, iseäranis vahendeid „Kogukonna juhitud kohalik areng”⁽¹⁹⁾ ja „Integreeritud territoriaalsed investeeringud”,⁽²⁰⁾ nagu pakuti välja komitee arvamuses „Kogukonna juhitud kohalik areng”⁽²¹⁾ ja programmis „Interreg V Itaalia-Austria” üleskutses esitada ettepanekuid piiriüleste kohaliku arengu strateegiate kohta kogukonna juhitud kohaliku arengu raames⁽²²⁾.

Brüssel, 8. oktoober 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽¹⁴⁾ „Let's talk happiness – beyond GDP” (Räägime õnnest – SKPd täiendavad näitajad), Brüssel, 10. juuni 2014.

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1299/2013 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 259).

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf

⁽¹⁸⁾ Euroopa investeerimiskava, COM(2014) 903 final.

⁽¹⁹⁾ Määruse (EL) nr 1299/2013 artikkel 10.

⁽²⁰⁾ Määruse (EL) nr 1299/2013 artikkel 11.

⁽²¹⁾ ELT C 230, 14.7.2015, lk 1.

⁽²²⁾ http://www.interreg.net/download/0_CLLD_Aufruf_Avviso.pdf

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta seoses Kreeka erimeetmetega”

(COM(2015) 365 final – 2015/0160 (COD))

(2016/C 032/04)

Pearaportöör: Carmelo CEDRONE

Euroopa Parlament otsustas 7. septembril 2015. aastal ja nõukogu 28. septembril 2015. aastal vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 177 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta seoses Kreeka erimeetmetega”

[COM(2015) 365 final – 2015/0160 (COD)].

Komitee juhatus tegi 15. septembril 2015 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 511. istungjärgul 6.–8. oktoobril 2015 (8. oktoobri istungil) pearaportööriks Carmelo Cedrone ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 99, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4.

1. Komisjoni ettepaneku taust ja kokkuvõte

1.1. Majanduslikku ja sotsiaalset olukorda Kreekas iseloomustavad jätkuvalt suured ja tõsised probleemid, kuna majanduskasv on ikka veel aeglane ja jätkuvalt napib majanduskasvu hoogustamiseks vajalikke avaliku sektori vahendeid. Olukorra põhjused on tuntud ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on neid viimastel aastatel ja kuudel korduvalt esile toonud. Kõnealustel probleemidel on märkimisväärsed tagajärjed ka nende vahendite kättesaadavusele, mis on vajalikud, et käivitada struktuurifondide toetusel elluviidavad programmid perioodil 2014–2020, ning programmiperioodist 2007–2013 järelejäanud vahenditele.

1.2. Komisjon esitas Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku määruse (EL) nr 1303/2013[, millega kehtestatakse üldsätted viie Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondi kohta,] muutmiseks seoses Kreeka erimeetmetega⁽¹⁾.

1.3. Komisjoni ettepanekus, mille eesmärk on tulla toime likviidsuspuudujäägi ja riigi vahendite nappusega investeringute tegemiseks Kreekas, on ette nähtud kaks finantsabinõu, mis seisnevad peamiselt Kreekale juba eraldatud assigneeringute eelmaksetes, millel seega ei ole mõju 2014.–2020. aasta programmiperioodi eelarvele, ja kaasrahastamismäärade suurendamises.

1.4. Seadusandlikus ettepanekus käsitletakse nii 2007.–2013. aasta kui ka 2014.–2020. aasta programmiperioodi.

⁽¹⁾ COM(2015) 365 final – 2015/0160 (COD).

1.5. Programmiperioodi 2014–2020 osas teeb komisjon ettepaneku suurendada majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgi raames (Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Euroopa Sotsiaalfond (ESF) ja Ühtekuuluvusfond) toetavatele ühtekuuluvuspoliitika programmidele ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist (EMKF) toetatavatele programmidele eraldatavate rahastamisvahendite esialgsete eelmaksete taset 7 %. Tegemist on kokku kahe aasta jooksul eraldatava ühe miljardi euroga (500 miljonit eurot 2015. aastal ja 500 miljonit eurot 2016. aastal).

1.6. Programmiperioodi 2007–2013 osas teeb komisjon ettepaneku kohaldada Kreekas läbiviidud rakenduskavade vahe- ja lõppmaksete arvutamisel 100 % maksimaalset kaasrahastamismäära rahastamiskõlblike kulude suhtes ning maksta varem välja ELi toetuse viimane 5 %, mida tavaliselt enne programmi lõpetamist välja ei maksta. See tähendaks likviidsuse kohest täiendavat suurenemist umbes 500 miljoni euro võrra 2015. aastal ning veel 500 miljoni euro võrra 2016. aastal.

2. Märkused

2.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee jagab komisjoni muret seoses vajadusega eraldada Kreekale täiendavaid rahalisi vahendeid, mille abil hoogustada jätkusuutlikku majanduskasvu toetavaid investeringuid. Komitee on juba mõnda aega teinud sellesuunalisi ettepanekuid kõigi riikide ja piirkondade abistamiseks, kes seisid silmitsi elarve-, võla- või kõrge töötuse määraga seonduvate probleemidega ⁽²⁾.

2.2. Komitee arvates ei vasta komisjoni ettepanek, mida komisjon ise peab märkimisväärseks ja mida praegu käsitletakse Euroopa Parlamendis, saavutatavatele eesmärkidele. Tegemist on toetusega, millest ei piisa ei majandusliku ulatuse ega kavandatud väljamaksete seisukohast (ettemaksed eraldatud vahenditest) Kreeka vajaduste rahuldamiseks avaliku sektori investeringute ning konkurentsivõime ja tööhõive taastamise jaoks riigi tootmissüsteemis. Tänu uue määruse kohaldamisele lisanduv likviidsus on hinnanguliselt ligikaudu 2 miljardit eurot, mis on kindlasti oluline summa, ent mitte täiendav rahasumma, kuna seda kompenseeritakse ressursside vähendamisega sama summa ulatuses järgnevatel aastatel eraldistest (2018 ja 2020).

2.3. Komitee on oma arvamustes korduvalt tõdenud, et kui komisjon kavatses Kreekat aidata, siis tuleb riigile pakkuda rohkem täiendavaid ressursse kas uute investeerimisprogrammide näol või vähendades veelgi programmiperioodil 2014–2020 struktuurifondidest rahastatavate rakenduskavade puhul nõutavat riikliku kaasrahastamise määra.

2.4. Komitee juhib tähelepanu veel ühele probleemile, mis seonduv viivitustega uue struktuurifondide programmi käivitamisel. Kreekale ajavahemikuks 2014–2020 eraldatud ühtekuuluvuspoliitika vahendid ulatuvad kokku ligikaudu 35 miljardi euron. Kreeka väga raske majanduslik ja ka poliitiline olukord on toonud endaga kaasa palju ebakindlust investeerimisotsuste tegemisel ja haldusalaseid viivitusi, mis ei võimaldanud riigil käivitada menetlusi, mis on vajalikud vahenditele juurdepääsu saamiseks uuel programmitöö perioodil 2014–2020.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1083/2006 seoses teatavate finantsjuhtimist käsitlevate sätetega selliste liikmesriikide suhtes, kes on sattunud tõsistesse finantsstabiilsusega seotud raskustesse või keda ähvardab oht sattuda sellistesse raskustesse” (KOM(2011) 482 lõplik – 2011/0211 (COD)) (ELT C 24, 28.1.2012, lk 81).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1698/2005 seoses teatavate sätetega, mis käsitlevad finantsstabiilsuse säilitamisega tõsistes raskustes või sellises ohus olevate teatavate liikmesriikide finantsjuhtimist” (KOM(2011) 481 lõplik – 2011/0209 (COD)) (ELT C 24, 28.1.2012, lk 83).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta seoses teatavate sätetega, mis käsitlevad finantsstabiilsuse säilitamisega tõsistes raskustes või sellises ohus olevate teatavate liikmesriikide finantsjuhtimist” (KOM(2011) 484 lõplik – 2011/0212 (COD)) (ELT C 24, 28.1.2012, lk 84).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühissätted ühisesse strateegilisse raamistikku kuuluvate fondide – Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi – kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006” (KOM(2011) 615 lõplik – 2011/0276 (COD)) (ELT C 191, 29.6.2012, lk 30).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Ühtekuuluvusfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1084/2006” (KOM(2011) 612 lõplik – 2011/0274 (COD)) (ELT C 191, 29.6.2012, lk 38).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse erisätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgi kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006” (KOM(2011) 614 lõplik – 2011/0275 (COD)) (ELT C 191, 29.6.2012, lk 44).

2.5. Komitee kardab, et need viivitused koos kokkuhoiumeetmetega, mida EL nõuab kolmanda abikava heakskiitmiseks, mis kindlastivähendavad avaliku sektori vahendeid investeeringute tegemiseks, mõjutavad ka kuluprogrammide käivitamist struktuurifondide raames järgmisel aastal ja kogu perioodil kuni 2020. aastani.

2.6. Praegu Kreekas rakendatavaid projekte rahastatakse peamiselt 2007.–2013. aasta programmiperioodi vahenditest. 2007.–2013. aasta programmiperioodist järelejäänud vahendite värskemate analüüside kohaselt on kasutada veel 1,5–2 miljonit eurot, mis tuleb tagastada juhul kui vahendid on aasta lõpuks kasutamata. Erakorralisi asjaolusid arvestades oleks komisjon võinud oma ettepanekus pikendada kuluaruandluse tähtaegasid (n+2-lt n+3-le).

3. Järeldused ja ettepanekud

3.1. Kokkuvõttes toetab komitee komisjoni ettepanekut, kuigi ta peab seda ebapiisavaks. Komitee on – nagu esitatud mitmes arvamuses – seisukohal, et Euroopa Liidu institutsioonid ja liikmesriigid peaksid looma senisest ulatuslikuma ja usaldusväärsema abiprogrammi raskustesse sattunud euroala riikidele – ja kõigepealt Kreekale. Programm peaks olema ulatuslikum ja usaldusväärsem kui senised ning selle raames tuleks suurendada paindlikkust uute ELi valitsemisvormide kohaldamisel fiskaal- ja eelarvepoliitikale ning suurendada vahendeid rahastamiseks EIP ja Euroopa Investeeringufondi kaudu, alustades Junckeri kavast, integreerides ja kooskõlastades senisest asjakohasemalt teiste ELi poliitikavaldkondade rahastamiseks ettenähtud vahendeid.

3.2. Kokkuvõtvat tuleks lisaks eespool öeldule a) laiendada ettepanekut (kaasrahastamiskohustuse kaotamine Kreeka puhul) hõlmamaks kogu programmiperioodi 2014–2020, b) kiirendada ja rakendada kavandatust varasemalt Junckeri kavas Kreeka jaoks ette nähtud meetmeid, et soodustada mõlema meetme abil majanduse taastumist, arengut ja tööhõivet, c) lihtsustada haldusmenetlusi ja MITTE vastupidi, d) komisjonil luua eri sidusrühmade esindajatest koosnev tööühm Kreeka toetamiseks ja abistamiseks erinevate struktuurifondide vahendite kasutamise eri etappidel ning e) kaaluda võimalust laiendada samu või sarnaseid meetmeid – koos asjaomaste kontrollidega – teistele riikidele, kus kriisi mõju oli ja on ikka veel väga tuntuks ning kus tööpuuduse määr on ELi keskmisest kõrgem.

Brüssel, 8. oktoober 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georgios DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega teatavatest Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani (AKV) piirkonna riikide rühma riikidest pärit toodete suhtes kohaldatakse korda, mis on sätestatud lepingutes, millega või mille tulemusel luuakse majanduspartnerlus (uuesti sõnastatud tekst)”

[COM(2015) 282 final – 2015/0128 (COD)]

(2016/C 032/05)

24. juunil 2015 otsustas Euroopa Parlament vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega teatavatest Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani (AKV) piirkonna riikide rühma riikidest pärit toodete suhtes kohaldatakse korda, mis on sätestatud lepingutes, millega või mille tulemusel luuakse majanduspartnerlus (uuesti sõnastatud tekst)”

[COM(2015) 282 final – 2015/0128 (COD)]

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 511. istungjärgul 6., 7. ja 8. oktoobril 2015 (8. oktoobri 2015. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 70 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 8. oktoober 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET